

Delavnica »Decentralizacija«

Povzetek razprave in zapis predlogov

Datum delavnice: 4. 7. 2019

Lokacija: Cankarjev dom, Ljubljana

Število udeležencev: 27

1. Povzetek razprave

Udeleženci so potrebovali nekoliko več časa, da so našli primere dobrih preteklih praks, a so na koncu prišli do zanimivih rešitev. Izpostavili so, da je imelo MK pozitivno vlogo pri ukrepih, povezanih z digitalizacijo (DLIB, portal culture.si), decentralizacijo (Maistrova knjižnica), podporo programom za ranljive skupine ter ustanovitvi dialoških skupin za NVO in samozaposlene. Poudarili so, da se jim zdi ključno aktivno sodelovanje in možnost neposredne komunikacije z Ministrstvom za kulturo. Izrazili so željo po kakovostni analizi stanja na terenu, predvsem na področju financiranja.

Ključne težave in izzivi na področju decentralizacije, ki so jih udeleženci izpostavili, se nanašajo na pomanjkanje sredstev za produkcijo v lokalnih okoljih, problematične kriterije razpisov, ki so večinoma kvantitativni, omejevanje delovanja zaradi zakonodaje drugih ministrstev, pomanjkanje infrastrukture in premalo raznolik kulturni program v lokalnih okoljih, kar je posledica prenizkega financiranja. Želijo si več sodelovanja različnih lokalnih območij, kar je lahko vzpostavljeno prek mrež gostovanj.

Znotraj skupin so udeleženci izoblikovali konkretne predloge ukrepov za decentralizacijo. Ena izmed skupin je predlagala **enotni digitalni način poročanja in načrtovanja kulturnega programa**. Tako bi vpogled v kulturne programe imelo Ministrstvo za kulturo, Ministrstvo za javno upravo, lokalne skupnosti, izvajalci in uporabniki. S tem bi poenostavili poročanje, poenotili baze poročanja, omogočili analizo obstoječega stanja in povečali transparentnost. Ministrstvo za kulturo bi pri tem ukrepu imelo predvsem koordinacijsko vlogo.

Druga skupina je prav tako naslovlila problematiko transparentnosti, pri čemer so se osredotočili predvsem na **transparentnost financiranja in odločanja**. Želijo možnost pritožbe na odločitev strokovne komisije, oblikovanje kvalitativnih, ne zgolj kvantitativnih meril razpisov programa in možnost primerjave kvalitete programov. Predlagali so javno objavo poročil o izvajanju programa, utemeljitev strokovne komisije in uradnikove ocene poročila na spletni strani. S tem bi dosegli višjo kvaliteto pripravljene dokumentacije in večje prevzemanje odgovornosti ministrstva za odločitve. Izpostavili so še, da želijo biti kulturne organizacije vključene v evalvacijo dela oz. sodelovanja z uradniki na ministrstvu, kot npr. del širše delovne uspešnosti zaposlenega.

Kroženje uradnikov v kulturnih organizacijah je predlog ukrepa tretje skupine. Uradniki Ministrstva za kulturo in lokalnih skupnosti bi se prek kroženja seznanili z delom na različnih lokalnih območjih. S tem bi reševali problematiko odtujenosti, nezaupanja, slabe komunikacije, nepoznavanja procesov ter nepoznavanje stanja na terenu. Z boljšim razumevanjem resorja bi razpise prilagodili dejanskemu stanju. Posodobljeni kazalniki za vrednotenje rezultatov, ki bi izhajali iz kroženja, bi dvignili kakovost produkcije in njenega

dosega. Uradniki bi s kroženjem po celotnem območju Slovenije bolje razumeli izzive, s katerimi se spoprijemajo kulturne organizacije iz različnih okolij.

Četrta skupina je oblikovala predlog o vzpostavitvi **sklada za razvoj digitalizacije organizacij**. Namenjen bi bil oblikovanju spletnih platform, kjer bi zainteresirane organizacije predstavljale svoje delovanje. Ministrstvo za kulturo bi tako pridobilo register spletnih strani kulturnih organizacij in neposreden pregled nad njihovim delovanjem. Opozorili so, da ni dovolj le vzpostavitev spletnih strani, temveč tudi podpora pri posodabljanju.

Drugi ukrepi, katere se jim zdi potrebno vključiti v NPK, so se nanašali predvsem na naslednje tematike:

- medresorsko sodelovanje,
- regionalno sodelovanje,
- izboljšanje infrastrukture, prostorska problematika,
- digitalizacija raznoraznih procesov,
- ustrezno pozicioniranje in ugled Ministrstva za kulturo v vladi,
- povečanje sredstev za kulturo v državnem in lokalnem proračunu.

Na koncu so udeleženci povedali, da želijo več srečanj, namenjenih povezovanju in deljenju idej. Ugotovili so, da se soočajo s podobnimi izzivi, čeprav prihajajo z različnih področij. Svoja opažanja želijo deliti z zaposlenimi na ministrstvu, zato so predlagali delavnico, na kateri bi skupaj oblikovali možne rešitve.

2. Zapis predlogov

Delavnico so sestavljale 4 aktivnosti:

- Pozitivna vloga Ministrstva za kulturo v preteklosti
- Ustvarjanje zamisli za izboljšavo / ukinitve / uvedbo ukrepov
- Ustvarjanje zamisli za decentralizacijo
- Splošna refleksija

Pozitivna vloga Ministrstva za kulturo v preteklosti

Za to aktivnost so udeleženci imeli na voljo podvprašanje: Navedite primere projektov/aktivnosti, ko je Ministrstvo za kulturo z ukrepi poskrbelo za dostopnost kulture širokemu krogu ljudi. Kaj je omogočilo uspešen odziv ministrstva?

Povzetek razmišljanj:

- Trajno ohranjanje gradiva DLIB
- Država ustanovitelj nacionalnih institucij
- Razpisi za ohranjanje dediščine (pred l. 2008)
- Spodbujanje dostopnosti kulture ranljivim skupinam
- Dnevi evropske kulturne dediščine
- Portal Culture.si
- Osebne preference, lobiranje, veze in poznanstva, sredstva?
- MK – ljubiteljska kultura
- Dialog JSKD, Občine, MK
- Uspeh, kakovost, kvaliteta ni prepoznana, izpad številčnosti
- Kriza uničevalec kakovosti in kreativnosti

- Družbena aktivnost, samoiniciativnost, vzgoja, tradicija, lastni resursi, novosti
- Obisk ministra v organizacijah na terenu in seznanitev s problematiko terena (milijon vabil MK)
- Promocija kulturnih dni za vse sodelujoče – želja po sodelovanju vpletenih pri skupni promociji
- Podpora umetniškimi projektom in programom v javnem interesu
- Podpora programom za ranljive skupine (knjižnica za slepe in slabovidne) – izziv: prilagoditev spletnih strani vsem skupinam uporabnikov s posebnimi potrebami
- Ustanovitev dialoških skupin za NVO in samozaposlene – izziv. Prevajanje predlogov v zakonske in razpisne spremembe
- Maistrova knjižnica
- Prejšnji minister prepoznal potrebe po spoznavanju in zaznavanju potrebe okolij izven Ljubljane
- Financiranje rekvijema v Drežniški cerkvi/Kobarid okoli leta 90
- Školjč priskrbi denar za odkup/Prešernove hiše/98
- Gradnja knjižnice, arhiva in gledališča v Novi Gorici/94
- Gradnja Ksevta/2011
- Planinski muzej Mojstrana
- Seviqč Brežice/95
- Podpora NVO izven Ljubljane na programskem razpisu
- V času krize zadržali delovna mesta v JZ
- Podpora ljubiteljski kulturi

Ustvarjanje zamisli za izboljšavo / ukinitvev / uvedbo ukrepov

Za to aktivnost so udeleženci imeli na voljo podvprašanja: Katere so ključne težave/izzivi na področju kulture, ki jih prinaša prevelika centralizacija oz. premajhna decentralizacija?

Povzetek razmišljanj:

- Vlaganje v centralne (nacionalne) kulturne inštitucije in zmanjševanje pomena lokalnih
- Finančna (ne)stabilnost, (ne)sorazmernost
- Kvaliteta in trud – izven osrednjega dela se vlaga več in rezultat ni vedno zadovoljiv
- Vzgoja uporabnikov, vzgoja zavesti
- Strategija razvoja ustanovitelja – pomen deleža za kulturo
- Ni bila izpeljana regionalizacija
- Obiskovalci in prepoznavnost inštitucije
- Podpora lokalnega okolja in ljubiteljev kulture – pripadnost, predanost je ključna
- Sredstva in podpora skupnosti – vzgoja zavesti
- Razdeljevanje sredstev/Sprejemanje določitev – Prevelika centralizacija: slaba dostopnost do vsebin, manjši obisk, slabši izkoristek sredstev, elitizem, problematika kadrovanja, transparentnost, klientelizem/nepotizem, razkol v lokalnih kulturnih politikah, centralizacija kompetenc in znanj, problem povezovanja
- Razdeljevanje sredstev/Sprejemanje določitev – Premajhna decentralizacija: kadrovanje, pokrivanje služb obvladljivost, strokovnost, kakovost vsebin, manjša ponudba, slabši izkoristek sredstev

- Ni dovolj sredstev, ni dovolj programov, ni dovolj zaposlenih, ni dovolj sposobnih ljudi, prebivalci nimajo dostopa do kulturnih vsebin, 4/5 prebivalcev Slovenije nima dostopa do raznolike in kvalitetne kulture
- Potrebna dodatna sredstva, ki spodbudijo novo žarišče dogajanja, kar je dobro za vse ustvarjalce
- Ni korektiva, pomanjkanje sponzorstva, raznoliko občinstvo, pomanjkanje kritike v medijih
- Velikost, obseg vsebin – število umetnikov
- Kakovost vsebin
- Število ponovitev, ki je ključno za pozicioniranje tako produkta kot producenta
- Razvoj umetnikov in razvoj organizacije – mednarodna udeležba
- Vključenost samozaposlenih v projekte je tudi centralizirana kot posledica slabega financiranja po regijah/mestih
- Vpliv financiranja na raznolikost, količino programa
- Odzivnost občinstva in sponzorjev se razlikuje – največ denarja in priložnosti je v centrih
- Pomanjkanje neke uveljavljene mreže gostovanj (razstave, predstave) – denar od MK za prenos/gostovanje – finančna obremenitev za šole in posameznike (najem avtobusa)
- Pomanjkanje sistema za obveščanje o vseh dogodkih ne le iz centralnih območij – culture.si
- Prometna nepovezanost, težave z javnim prevozom (kako iz različnih koncev Slovenije v Ljubljano in obratno, nedostopnost)
- Centralizacija: prenasičenost ponudbe
- Decentralizacija: pomanjkanje ponudbe, manj kakovostna, odvisna zgolj od lokalne skupnosti, neenakopravna dostopnost
- Decentralizacija ni samo problem nacionalnega nivoja, ampak tudi premajhnega fokusa in vložka lokalne skupnosti!
- Naloga države je spodbujanje produkcije kulture na lokalnem nivoju (finančno) ima za posledico večjo ponudbo in participacijo
- Problem nedokončane reforme lokalne skupnosti
- Regionalne kulturne institucije nimajo nivoja za financiranje

Ustvarjanje zamisli za decentralizacijo

Za to aktivnost so udeleženci imeli na voljo razmislek: Kako bi lahko uporaba sodobnih tehnologij in digitalnih medijev prispevala k večji decentralizaciji?

Povzetek razmišljanj:

- Objava uspešnih projektov iz različnih regij in področij
- Kategorizacija področij in lažji dostop do njih
- Boljše redno posodabljanje spletnih strani
- Vloga MK : vzpostavitev sklada
- Ovire: slaba evalvacija, ne-dolgoročnost projekta
- Večja transparentnost delovanja Ministrstva za kulturo – razdeljevanja sredstev in objave analiz

- Sklad za razvoj digitalizacije organizacij – nastopanje pod enotno MK znamko, digitalna infrastruktura, vse zainteresirane organizacije, pridobitev sredstev za ureditev spletnih platform, urejenost arhiva in obveščanja o delovanju, spletne strani so v registru MK in MK ima tako neposreden pregled
- Asistenca pri prijavih MK
- Pri informiranju in možnostih in pravicah
- Le digitalne prijave brez papirja
- Enotni digitalni način poročanja in načrtovanja kulturnega programa (enak na celotnem MK in enak tudi za lokalne skupnosti)
- Ključen ukrep – odločevalci: ustanovitelji, financerji (MJU, MK, lokalne skupnosti, izvajalci uporabniki JZ, NVO, samozaposleni)
- Težave, ki se rešujejo: cilj poenotenje baze, poročanja, poenostavitve, primerjava, izsledki, transparentnost
- Ovire: medsektorsko sodelovanje, izbira izvajalca
- Vloga MK: ključna in koordinacijska
- Uporaba poenotenih programov (računovodstvo, kadri, evidenca prisotnosti ...) v javni upravi oz. javno financiranih zavodih
- Projekt povezave med bazami podatkov (register)
- Register premične kulturne dediščine

Navedite vsaj 7 predlogov. Potem si izberite enega in ga podrobneje razdelajte. Pri tem si pomagajte z odgovori na spodnja vprašanja:

Kdo je vključen v ukrep?

Katere težave rešuje ukrep?

Kakšen je cilj?

Kako bomo vedeli, da smo uspešno uresničili cilj?

Kaj je drugače/novo pri tem ukrepu?

Na kakšen način poteka izvedba ukrepa (narišite proces)?

Kakšna je vloga Ministrstva za kulturo pri tem?

Kaj lahko gre narobe oz. kje so možne ovire?

Kako bi lahko izenačili pogoje dela na različnih področjih v kulturi? Naštete čim več predlogov!

- Transparentnost financiranja in odločanja
- Ministrstvo kot izvajalec
- Ukrep: javna objava rezultatov razpisov, strokovnih utemeljitev in poročil o izvedbi in evalvaciji
- Pričakovani učinki: uvedba kvalitetnega in ne kvantitativnega ocenjevanja/primerjalnega merjenja
- Vzpostavitev zdrave tekmovalnosti, primerljivosti
- Učenje na primeru dobrih praks
- (Ne) vmešavanje politike v kulturno upravljanje v javnih zavodih
- Možnost pritožbe na odločitve strokovnih komisij – vmešavanje komisije v stroko!?
- Enakovredna pokritost s pravnimi pogoji – pravne podlage delovanja
- Razpisni pogoji – bolj generalni razpisi, zdaj lobiranje za določena področja

- Transparentnost – javna objava finančnih in vsebinskih poročil

Splošna refleksija

Katere druge ukrepe se vam zdi še potrebno vključiti v NPK?

- Zapis mreže gledališč v NPK
- Predstaviti kulturo kot pomembno razvojno gospodarsko panogo
- Področna in nova zakonodaja
- Posodobitev definicije umetniških področij, priznavanje hibridnih oblik in njihovo umeščanje v razpise in NPK
- Kontinuirano vlaganje v novo in obstoječo infrastrukturo
- Ureditve statusa samozaposlenih v kulturi
- Vizija na področju mednarodnih sodelovanj
- Vključevanje kulture v vsebine drugih resorjev – povezovanje
- Ustrezno pozicioniranje in ugled MK v vladi
- Sistemsko pozicioniranje vloge in zagotavljanje delovanja krovnih zvez (ljubiteljska kultura) ZKDS, DSP ...
- Zagotovitev varnosti naravoslovnih zbirk
- Zagotovitev ustreznih pogojev za muzejske zbirke in arhive
- Zagotovitev in izboljšanje osnovnih pogojev za delovanje javnih zavodov
- Povečanje sredstev za kulturo v državnem in lokalnem proračunu
- Investicije v državne javne zavode
- Novogradnja Prirodoslovnega muzeja Slovenije oz. prostorska problematika mora biti vključena v NPK in akcijski načrt
- Vzpostavljanje mrež NVO/JZ/Kulturni domovi
- Deformaliziranje definicij umetniških zvrsti, ki bi omogočalo večjo pretočnost
- Ukinitve Ministrstva za kulturo
- Opolnomočiti Ministrstvo za kulturo za vzpostavljanje povezav in lobiranje za kulturo z drugimi ministrstvi in lokalnimi odločevalci
- Prostovoljno delo za uradnike v kulturnih organizacijah – pogoji za zaposlene na MK / 10 let dela na terenu
- Uradniki MK in lokalnih skupnosti: odtujenost, nepoznavanje stanja na terenu, nezaupanje, slaba komunikacija, nepoznavanje procesov in okolja, nezmožnost konzumacije vsebin, ki jih zastopajo nepismenost na področju kulture in umetnosti
- Povečanje kompetenc, povezovanja, razumevanja, komunikacija in zaupanje
- Razumevanje resorja in njegovega potenciala
- Spremenjene vsebine razpisov in dinamika financiranja – posodobljeni kazalniki / vrednotenje rezultatov
- Dvig kakovosti produkcije in njenega dosega
- Nov pristop k oblikovanju kariernih uradnikov: MK poskrbi za decentralizacijo uradnikov
- Povezava gospodarstva in kulture
- Omogočiti in bolj definirati dostop in uporabo same infrastrukture
- Razdelava kakovostnih razredov – jasno prehajanje med razredi ter namenski razpisi, lokalne, regionalne, nacionalne povezave
- Poslušati za to, da število obiskovalcev ni nujno dokaz kvalitete

- Strokovne utemeljitve komisij na odločitve programskih razpisov
- Omogočanje pilotskih projektov – zagotovitev časa in prostora za eksperiment in inovacije
- Definiran program in dinamika investicij v ključne nacionalne institucije (npr. Drama, Tehniški muzej, Prirodoslovni muzej ...), katerih objekti zahtevajo veliko sredstev za prenovo
- Medresorsko sodelovanje in naloge bolje definirane
- Trajna strategija kulturne diplomacije (MK + MZZ + STO)
- Ljubiteljska dejavnost – več spodbujanja/financiranja projektov mladih, vzpostavitev systemskega javnega izobraževanja, profesionalizacija folklorne dejavnosti, trenutno se nihče profesionalno ne ukvarja s tem, JSKD pa s finančno podhranjenostjo skrbi za nadomestno izobraževanje vodij, koreografov
- Pomladitev kadrov MK – pogoj 3 leta dela v kulturi (JZ, NVO ne pa v upravi)
- Sklad MK za regionalno sodelovanje (NVO in JZ) vsaj 3 organizacije iz 2 regij – vsi, ki prijavijo projekt ocenjujejo vse projekte razen svojega in od 10 do 15 najbolje rangiranih projektov je financiranih
- Nacionalna strategija digitalizacije kulturne dediščine in izvedbeni del s finančno konstrukcijo
- Izvedbeni (realni) načrt za izgradnje oz. dograditve nacionalnih in regionalnih javnih inštitucij, ki jih pogrešamo že desetletja